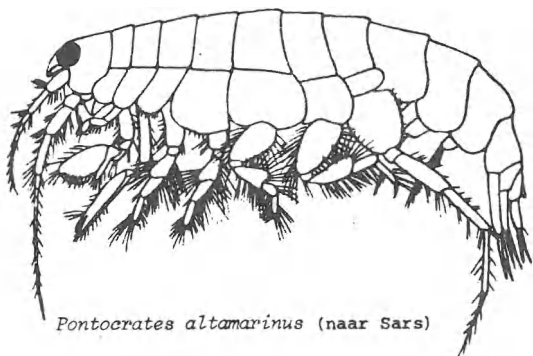

Een mistige zondagmorgen

F. Kerckhof

Zondag 28 maart 1982. Een kille en mistige dag. Rond 9.30 u was het eb, zodat ik toch al vrij vroeg in de morgen op 't strand van Oostduinkerke stond. Vloedlijn en aanspoelselbanken leverden niet veel speciaals op, meest oud en kapot materiaal. Dan maar meteen naar het water, eens zien of daar wat te beleven viel. Over een eindeloos strand bestaande uit een opeenvolging van hoger gelegen delen, zgn. strandruggen met daartussen depressies, zwinnen genoemd. Dit zijn een soort lange kellen waarin het watertijdelijk blijft staan. Naarmate het tijverschil groter is en het strand dus breder wordt kunnen meerdere zulke ruggen en zwinnen zichtbaar worden. Verder in zee zet dit systeem zich voort. Daar worden dan longitudinale zandbanken gevormd. Het was die dag springtij, dus de laatstblootkomende strandrug is niet dikwijls toegankelijk. Hier en daar zijn de strandruggen doorbroken door transversale geulen langswaar de zwinnen met elkaar verbonden zijn. Die noemt men muien. Bij eb stromen de zwinnen daarlangs leeg. Dit leeglopen gebeurt dikwijls met groot geweld (je moet maar eens proberen zo'n mui af te dammen!). Zo worden er brede en diepe geulen uitgeschuurd, waarbij heel wat zand zeewaarts gevoerd wordt. En natuurlijk wordt dan ook van alles uit het zand blootgespoeld en meegevoerd. Dit waren dan vooral kokkels *Cerastoderma edule* en enkele nonnetjes *Macoma balthica*. De kokkels waren het talrijkst dicht aan de laagwaterlijn, op de laatste en voorlaatste strandrug. Daar leefden ze ingegraven net onder het zand. Soms merkte je hun aanwezigheid door hun iets uitstekende sifo's. Ze leefden er min of meer verspreid, dus niet in echte kokkelbanken. Toch is het aantal kokkels dat nu nog leeft op het strand van Oostduinkerke merkkelijk hoger dan 'normaal'. De meeste exemplaren die ik vond hadden 3 groeiringen; ze waren net aan hun vierde groeiperiode begonnen. Het waren nog steeds individuen van de uitzonderlijke zaadval van 1979. In die zomer konden zich namelijk miljoenen kokkels vestigen op verschillende stranden van onze kust. In de loop der tijd, maar vooral in de eerste winter, stierven er veel af. Ze spoelden uit en werden naar de vloedlijn getransporteerd waar ze omkwamen. Getuige de nu nog massaal te vinden kokkelschelpen. Maar ook stierven er een aantal in situ. Zo vond ik op de laatste strandrug na enig graven hier en daar lagen van talrijke dode dieren, dikwijls zwart geworden door rottingsprocessen. Waarschijnlijk werden die onder grote zandmassa's bedolven en stikten ze.

Inderdaad, het systeem van zwinnen en ruggen ligt niet vast, maar is erg beweeglijk. Onder invloed van o.a. de weersomstandigheden treden veranderingen op, verplaatsen zich de ruggen. Dat zulke fenomenen inderdaad gebeuren was goed te zien bij de muien waar die zich een weg baanden door het zand. Bij één ervan spoelden niet alleen hulpeloze kokkels mee, maar ook talrijke lege doubletten van de stevige strandschelp *Spisula solida*. Die kwamen blijkbaar uit een vroegere, nu onder 't zand bedolven aanspoelselijn, want verder waren er op het strand geen te vinden.

Wat mij echter vooral opviel, was dat er bij het droogvallen van de zwinnen, op hun bodem een dikke laag heel fijn slib zichtbaar werd. Vooral in het laatste zwijn was dit erg duidelijk. Ik kan mij niet herinneren vroeger op het strand van de westkust ooit zoveel slib aangetroffen te hebben. En terwijl ik daar nu tochaan

Pontocrates altamarinus (naar Sars)

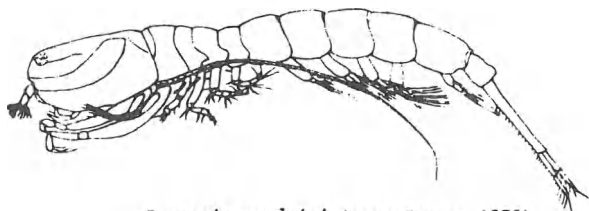
denk, ik geloof dat dit een fenomeen is dat langs heel onze kust optreedt. Want reeds eerder, op andere stranden (vb. Wenduine) vond ik de laatste jaren dikke sliblagen. Doorgaans betekent dit wel een verarming van de fauna. Toch leefde er nog één en ander in of liever op deze sliblaag, getuige talrijke kruipsporen. Die waren afkomstig van een vrij algemene borstel-

worm, de gestippelde dieseltreinworm *Anaitides (Phyllodoce) maculata*. Ook zijn slijmerige grasgroene eipakketjes waren overal te vinden, vastgehecht aan alles wat daarvoorin aanmerking kon komen. Deze vrij lange polychetee scheidt een kleverige slijmophulling af. Daardoor waren zijn kruipsporen op het slib duidelijk en goed te volgen. Andere kruipsporen leverden aan het einde één van onze kleinste bivalven op: *Mysella bidentata*.

In de laatste zandrug trof ik verder nog levende tere en rechtsgestreepte platschelpen *Tellina tenuis* en *T. fabula*, naast natuurlijk enkele nonnetjes en kokkels. Ook vond ik één grote strandschelp *Macra corallina* die zich verraadde doordat hij niet helemaal ingegraven was. En natuurlijk waren er ook zaagjes *Donax vittatus*, maar toch niet zo veel als ik wel had verwacht. Ik had deze soort vroeger talrijk gevonden langs de laagwaterlijn, o.a. te De Panne. Ze verraden zich dan dikwijls doordat op hun achtereind

een hydroidpoliepenkolonie groeit die dan uit het zand steekt. Het is misschien eens leuk om hier te vermelden wat MacLeod in 1883 over het zaagje schreef: "... , vooral *Donax anatina* (het Tandetje). Dit schelpdier vindt men in al de diepe, vochtige deelen van het strand, op eene diepte van 1 of 2 centimeters. Het is zeer gemakkelijk om de Tandetjes te ontdekken: hunne schalen dragen, inderdaad, altijd eene soort van polyp, eene *Sertularia* waarschijnlijk, waarvan de bruinachtige vertakte woonst boven het zand aan den dag komt en alzoo de verblijfplaats van haren gast verraaft. De *Donax* bevat enkele malen de kleine krab (*Pinnotheres*), die men ook in de mosselen aantreft."

Maar ik vond er dus vrij weinig. Wel waren dikwijls enkele exemplaren te vinden in de buit van kruiers, wat wel bewijst dat de dieren niet diep ingegraven leven. Ook hadden ze geen poliepenkolonies op hun achtereinde. Misschien sterven die in de winter af en moesten ze zich nog opnieuw ontwikkelen. Alles samen vond

Cumopsis goodsiri (naar Jones, 1976)

ik toen 7 soortentwee-kleppigen levend in de getijzone. En daar kan *Abra alba*, de witte dunschaal, aan toegevoegd worden, waarvan ik ook enkele exemplaren aantrof.

Enkele andere dieren bemachtigde ik door met een netje in zee en in de zwinen te vissen. De vangst bestond vnl uit een groot aantal kleine kreeftachtigen (vooral jonge garnalen) en wat juveniele platvis. Daartussen ontdekte ik enkele andere dieren, o.a. een vrij algemene vlokreeft. Na determinatie bleek het *Pontocrates altamarinus* te zijn (zie fig.). Dit is een typische zandbewonende amfipode, ook gekend van andere plaatsen langs onze kust, vb. Raversijde (Jocqué & Van Damme, 1971). Vooral in zee, in de branding vond ik deze soort vrij talrijk. En dan waren er nog exx. van een voor onze kust algemene cumacee *Cumopsis goodsiri* (fig.). Deze intertidale soort is van vrijwel heel onze kust gekend en algemeen. Overigens is deze soort voor het eerst beschreven door onze landgenoot Van Beneden in 1861.

Zo zie je maar dat er steeds wat te beleven valt op het strand. En wie niet weet wat hij gevonden of gevangen heeft kan steeds met zijn materiaal bij mij terecht.

Literatuur

- Jocqué R. & D. Van Damme, 1971. Inleidende oecologische studie van klei- en turfbanken in de getijdenzone te Raversijde (België). Biol. Jb. Dodonaea, 39: 157-190.
MacLeod J., 1883. Het dierkundig laboratorium te Oostende. Natura, Gent, 1: 257-265.

Frère Orbanstraat 59
8400 Oostende